

דברי חיזוק לפני סליחות- אלול תשע"ד- ה' הוא המרכז

1. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

והמצוה השלישית היא שצונו לאהבו יתעלה וזה שנתבונן ונשכיל מצותיו ופעולותיו עד שנשיגהו ונתענג בהשגתו תכלית התענוג וזאת היא האהבה המחוייבת. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר ואהבת את יי' אלהיך איני יודע כיצד אוהב את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם. הנה כבר בארו לך כי בהשתכלות תתאמת לך ההשגה ויגיע התענוג ותבא האהבה בהכרח. וכבר אמרו שמצוה זו כוללת גם כן שנדרוש ונקרא האנשים כולם לעבודתו יתעלה ולהאמין בו. וזה כי כשתאהב אדם תשים לבך עליו ותשבחהו ותבקש האנשים לאהוב אותו. וזה על צד המשל כן כשתאהב האל באמת כמה שהגיעה לך מהשגת אמיתותו הנה אתה בלא ספק תדרוש ותקרא הכופרים והסכלים לידיעת האמת אשר ידעת אותה. ולשון סיפרי (שם) ואהבת את יי' וכו' אהבה על הבריות כאברהם אביך שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. ר"ל כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב השם כמו שהעיד הכתוב (ישעי' מא) אברהם אוהבי שהיה גם כן לגודל השגתו דרש האנשים אל האמונה מחוזק אהבתו כן אתה אהוב אותו עד שתדרוש האנשים אליו:

2. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ד

והמצוה הרביעית היא שצונו להאמין יראתו יתעלה ולהפחד ממנו ולא נהיה ככופרים ההולכים בקרי אבל נירא ביאת ענשו בכל עת והוא אמרו יתעלה (ואתחנן ו) את יי' אלהיך תירא.

3. רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ב הלכה ב

והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול א כמו שאמר דוד צמאה נפשי לאלהים לאל חי, וכשמחשב בדברים האלו עצמן מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד ויודע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קלה מעוטה לפני תמים דעות, כמו שאמר דוד כי אראה שמיר מעשה אצבעותיך מה אנוש כי תזכרנו, ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים כדי שיהיו פתח למבין לאהוב את השם, כמו שאמרו חכמים בענין אהבה שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

4. רש"י דברים פרק ו פסוק ה

(ה) ואהבת - עשה דבריו מאהבה אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה. העושה אצל רבו מיראה כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו:

5. אבן עזרא דברים פרק י פסוק כ

(כ) את ה' אלהיך תירא - שלא תעברון על מצות לא תעשה. ואותו תעבוד - במצות עשה. ובו תדבק - בלב. ובשמו תשבע - בפה, כאשר הוא מפורש:

6. רמב"ם הלכות תשובה פרק י הלכה ב

העובד מאהבה עוסק בתורה ובמצות והולך בנתיבות החכמה לא מפני דבר בעולם ולא מפני יראת הרעה ולא כדי לירש הטובה אלא עושה האמת מפני שהוא אמת וסוף הטובה לבא בגללה, ומעלה זו היא מעלה

גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקדוש ברוך הוא אוהבו לפי שלא עבד אלא מאהבה והיא המעלה שצונו בה הקדוש ברוך הוא על ידי משה שנאמר ואהבת את ה' אלהיך, ובזמן שיאהוב אדם את ה' אהבה הראויה מיד יעשה כל המצוות מאהבה.

7. רב פינקס ימים נוראים עמ' עד-עו

הגדרת אדם

מעחה, מוטל עלינו לכאר מהי ההגדרה של אדם. והנה, אם למשל היינו באים להגדיר מהי מכונית, והרי למכונית יש מנוע, גלגלים, מושבים וכו', אך ההגדרה המרכזית של מכונית היא מכונית שאפשר להתיישב בתוכה ולנסוע בה נולכן מכונית צעצוע, למרות שיש בה הרכה פריטים שיש במכונית אמיתית, איננה דאזיה בעצם לתואר מכונית]. כך כאשר אנו באים להגדיר מהו אדם, אל לנו להיתפס לפריטים. רצוננו להגדיר מהי הנקודה המרכזית שמגדירה את התואר אדם.

למרות המורכבות של האדם והמון פרטיו, ההגדרה הבסיסית של אדם היא בריה המקושרת להשי"ת, יצירה שהשכינה הקדושה יכולה לשרות עליה.

הנה פעם שמעתי מאדם גדול שאמר, שעל יהודי בן תורה לדעת שבאותו רגע שהוא מפסיק מלימוד התורה ואף איננו מהרהר בה, הוא כבר לא חי. ואם תאמר: "הרי הוא מתנוועע כחי"?! התשובה: מעשית הוא אינו חי אלא לזנב הלטאה שמפרכס. כך יתכן שהאדם ימשיך לפרכס למרות שהוא התנחך מהתורה, אבל זה כבר לא יכול להיקרא חיים, עכ"ד.

אולם לדעתי אפשר להרחיב מעט יותר את ההגדרה של אדם. מהרמב"ם (עי' ה' יסוה"ת פ"ד ה"ח) משמע שכל מי שחושב על ה' יתברך ודבוק בהשי"ת, גם הוא חי, גם הוא אדם. אך באותו רגע שאדם מפסיק לחשוב על בורא העולם, הוא כבר לא אדם, הוא כבר לא חי. עצם המציאות של אדם היא החיים עם הקב"ה. דבר זה רמזו בעצם השם "א-דם". "כי ה'דם' הוא הנפש" (דברים יב, כג). ו'א' זה אלופו של עולם. לאמר, רק כאשר ה'דם' שהוא הנפש מקושר ל'א' שזה הקב"ה, זכאי האדם לשם "א-דם".

זאת ועוד, על הפסוק (בראשית ב, ז): "ויהי האדם לנפש חיה", תירגם אונקלוס: "לרוח ממללא", וכתב בזוה"ק (תזריע דף מו ע"ב): "...ממללן מילי קדישין בצלוחא ובאורייתא וכו' וע"ד אתקרי רוח ממללא", כלומר, תואר הנפש אשר לאדם הוא בדברו בתורה ובתפילה, ובלא זה אין הוא אדם. כי דיבור עניינו קשר, והקשר עם הקב"ה ע"י דיבור בתורה ותפילה הוא הנותן את התואר אדם.

ובאמת זוהי גם תכלית כל המצוות - טעם המצוות כולן הוא שהמקייםן חושב על השי"ת נכמ"ש הרמב"ן סו"פ בא: "וכוונת כל המצוות שנאמין באלקינו ונודה אליו שהוא בראנו" וכו', עיי"ש] זהו האלף-בית של יהודי.

3 | ההגדרה הנכונה של אדם הלזיה בכך שהוא יראה את השם יתברך כמציאות אמיתית, פשוטה וקרובה בתוך החיים שלו. באותה מידה שאדם רואה ומתנהג כך כלפי השי"ת, הוא דאזי להיקרא אדם. כדי להיקרא אדם צריך להתנהג אל הקב"ה כאל נוכח - "ברוך אתה" ! זהו שורש היהדות ולכן "אתם קרויין אדם". ובראש השנה שאנו עוסקין בבנין "האדם" עלינו להתעסק ולקנות קנין כסוגיא זו של שייכות אמיתית להשי"ת.